

OSTAVA RANOUGARSKOG NOVCA IZ TOMPOJEVACA KOD VUKOVARA

Izvorni znanstveni rad

UDK 904(497.5 Tompojevci):737.1

Dr. sc. HERMINE GÖRICKE-LUKIĆ

Muzej Slavonije Osijek

Trg sv. Trojstva 6

HR-31000 Osijek

U radu je obrađena ostava ranougarskog novca koju su 1965. g. iskopali seljaci u selu Tompojevci nedaleko Vukovara. Ostava je raspršena i tek manji dio dospio je u numizmatičku zbirku Muzeja Slavonije. Ostava sadrži denare hercega Gejze I. (1064.-1074.) i Ladislava I. (1077.-1095.). O važnosti ovog prostora govori srednjovjekovni tzv. Solni put, od Sotina prema Savi, koji je prolazio pored Tompojevaca, a koji je vjerojatno išao tragom rimskog.

Ovim su prostorom u ljeto 1096. g. prošle križarske skupine tijekom Prvog križarskog rata. Njihovo je kretanje opisao kroničar Albert iz Aachena, zabilježivši podatak da je Zemun bio krajnja jugoistočna granična točka Ugarskog Kraljevstva.

Ključne riječi: Panonija, istočna Slavonija, Srijem, Vukovar, Tompojevci, ostava denara, Arpadovci

Prema oskudnim podacima kojima danas raspolazemo, 1965. g. seljaci su u selu Tompojevci nedaleko Vukovara iskopali posudu s većim brojem ranougarskog srebrnog novca. Ostava je raspršena i tek je manji dio, slučajno – darom, dospio u numizmatičku zbirku Muzeja Slavonije. Naime, mjesni učitelj darovao je iste godine šest primjeraka kustoscu Emilu Spajiću, prof., prilikom njegovog kraćeg zadržavanja u Tompojevcima (na proputovanju u Tovarnik).

Uočivši vrijednost raspršene ostave, Emil Spajić pohranio je novac u sigurnosnu kasu, a nepostojanje jasnog arheološkog konteksta (npr. okolnosti, mjesto, sadržaj, količina) razlog je zašto nije detaljnije obrađen i publiciran.

Selo Tompojevci smješteno je 18 km jugoistočno od Vukovara u pozadini dunavskog limesa, u području koje kao rijetko koje u sjeveroistočnoj Hrvatskoj pokazuje kontinuitet naseljavanja. Razlozi tome nalaze se u optimalnim prirodnim datostima - prostranim nizinskim agrarnim površinama i razgranatim riječnim tokovima. Ovo je područje višestoljetni koridor stalnih migracija raznih etničkih skupina, osvajačkih pohoda.

Sl. 1 Karta rasprostranjenosti ranosrednjovjekovnih pojedinačnih nalaza i nalazišta u istočnom dijelu Slavonije i Baranje od VII. do XII. st. (prema dr. sc. Ž. Tomičiću)

Međutim, numizmatička topografija Tompojevaca i okolice, promatrana u svjetlu oskudnih arheoloških izvora, puna je praznina, što se podrazumijeva obzirom na nedovoljnu istraženost, a pokušaj kompleksnijeg pregleda daje preliminarnu sliku ne samo numizmatičke srednjovjekovne, već i ukupne arheološke baštine. Analiza danas fragmentarne arheološke i dokumentacijske građe, uglavnom *slučajnih* otkrića pohranjenih u vukovarskom muzeju, daje osnovne konture povijesnih kretanja.

O važnosti promatranog prostora, koji pokazuje kontinuitet ljudskog naseljavanja od neolitika do današnjih dana, svjedoče isključivo slučajni nalazi koji su jedina materijalna ostavština s nekoliko registriranih lokaliteta¹.

Rekognosciranjem terena 1971. g. koje su proveli Antun Dorn, prof., i dr. sc. Kornelija Minichreiter na obradivoj površini lokaliteta *Pivnice* (kat. č. 764-773), smještenog jugoistočno od sela (cca 1 km) uz surduk (potok Mihajlovića), na njivi i vinogradima, pronađeni su antički slučajni nalazi, a na kat. č. 318 i srednjovjekovni. Po brojnim ostacima rimskog građevnog materijala, finije i grublje provincijalne keramike, može se pretpostaviti da je ovdje već u ranom carstvu postojalo više zidanih objekata. Na njivi vlasnika Šime Tkalca nađena je rimska opeka, rimska provincijalna keramika, te rimski novac iz 1. st. (DORN 1977.: 25). Lokalitet je od ranije poznat po nalazu ostave sa srebrnim novcem 15./16. st. koju je seljak Ilija Kljajić izorao 1957. g. Posuda je sadržavala 3500 primjeraka denara i obola Matije Korvina, Vladislava II. i Ludovika II. Jagelovića. Ostava je raspršena, a manji je dio predan vukovarskom muzeju (Registar nepokretnih spomenika kulture, br. ROS – 318).

U okviru istog rekognosciranja na lokalitetu *Malat* (kat. č. 874, vlasnik Općina; kat. č. 876 vlasnik Pavle Petričević), na pašnjaku i oranici evidentirano je prapovijesno i antičko nalazište. Godine 1971. na istom je lokalitetu na oranici Pavice Nikolića (kat. č. 875) nađena gruba neolitička keramika, kameni nožići, glineni utezi i pršljenovi. Lokalitet se nalazi sjeverozapadno od sela (cca 1 km) gdje su u nizu prema zapadu vidljiva tri blaga brežuljka koja su ritom odijeljena od ostatka terena. Navedeni brežuljci navode se kao antička nalazišta s pojedinačnim nalazima rimske keramike, opeke, crepova, tragova rimske arhitekture. Na zapadnom dijelu trećeg brežuljka (zapadnog), na blagoj padini koja se pri dnu strmije spušta u rit Dražinovac, bili su uočljivi ostaci rimskog naselja (Registar nepokretnih spomenika kulture RH, br. ROS – 319).

Nadalje, na *Krčevinama* (južno od Pivnice, prema naselju Ilača), rimskom lokalitetu s ostacima građevnog materijala, izorana je 1957. g. figura boga Lara i ukrasni predmet s rimskih kola sa stiliziranim likom boga Marsa. Jedan predmet svojevremeno je bio u zbirci Osnovne škole, a drugi u privatnoj zbirci Bože Čosića. Kasnije su darovani vukovarskom muzeju, odakle su 1970-ih ukradeni iz stalnog izložbenog postava.

Navode se i rimski grobovi iz Tompojevaca u Ulici

Vladimira Nazora 4 (nedaleko rimokatoličke crkve), gdje je vlasnik kuće Antun Mikletić zemljanim radovima na dubini 1,50 – 2,10 m iskopao kasnoantički kosturni grob od opeke s krovom na dvije vode, s prilozima i ostacima kostiju jedne odrasle osobe i dva djeteta. Među opekama su i dvije sa žigom LEGVIH - *Legio VI Herculia*, kojoj je glavno sjedište bilo u Dalju. Grobni prilozima sadržavali su dvije ukrašene koštane korice koje završavaju ptičjim glavama – pločice spojene brončanim zakovicama (DORN 1977.: 25-26).

Kolega dr. sc. Željko Tomičić bilježi Tompojevce i kao avaro-slavensko nalazište s pojedinačnim nalazima iz 7. i 8. st. (TOMIČIĆ 1999.: 240, sl. 13).

O njegovoj važnosti govori srednjovjekovni tzv. Solni put, od Sotina prema Savi, koji je prolazio pored Tompojevaca, a koji je vjerojatno išao tragom rimskog, kao i nalazi novca među kojima se ističe jedan Agripin iz 1. st. (BULAT 1969.: 46).

Određena saznanja o zastupljenosti ugarskog novca nalazimo u inventaru Gradskog muzeja u Vukovaru, a riječ je o *trima slučajnim nalazima iz Tompojevaca - Ladislava I.* (1077.-1095.), denar inv. 479, *Stjepana IV.* (1162.-1172.), bronca inv. 480, i *Žigmunda* (1387.-1437.), denar inv. 481.

Navedeni primjerak Ladislava I. opisan je kao denar s natpisom LAD/ISL/AVS/REX u dvostrukom krugu s križićem i četiri manja. Na reversu su križići u dvostrukoj linearnoj kružnici, u sredini križ, a u poljima klinovi (PRICA 1992.: 91).

Na bronci Stjepana IV. s nepotpunim natpisom ... REX, u bisernoj kružnici na prijestolju s križićima i središnjim stupom sjede kraljevi Bela II. i Stjepan IV. Na reversu je uz natpis SANCTA MARIA Bogorodica s djetetom koja drži palicu, a u polju lijevo i desno su križići (PRICA 1992.: 91-92).

Žigmundov denar s natpisom + MON SIGISMVNDI u linearnoj kružnici ima dvostruki križ sa sidrastim kracima. Na reversu + REGIS VNGARIE ETA u linearnoj kružnici je četverodijelni ugarsko-luksemburški grb sa štitom, iznad S (PRICA 1992.: 92).

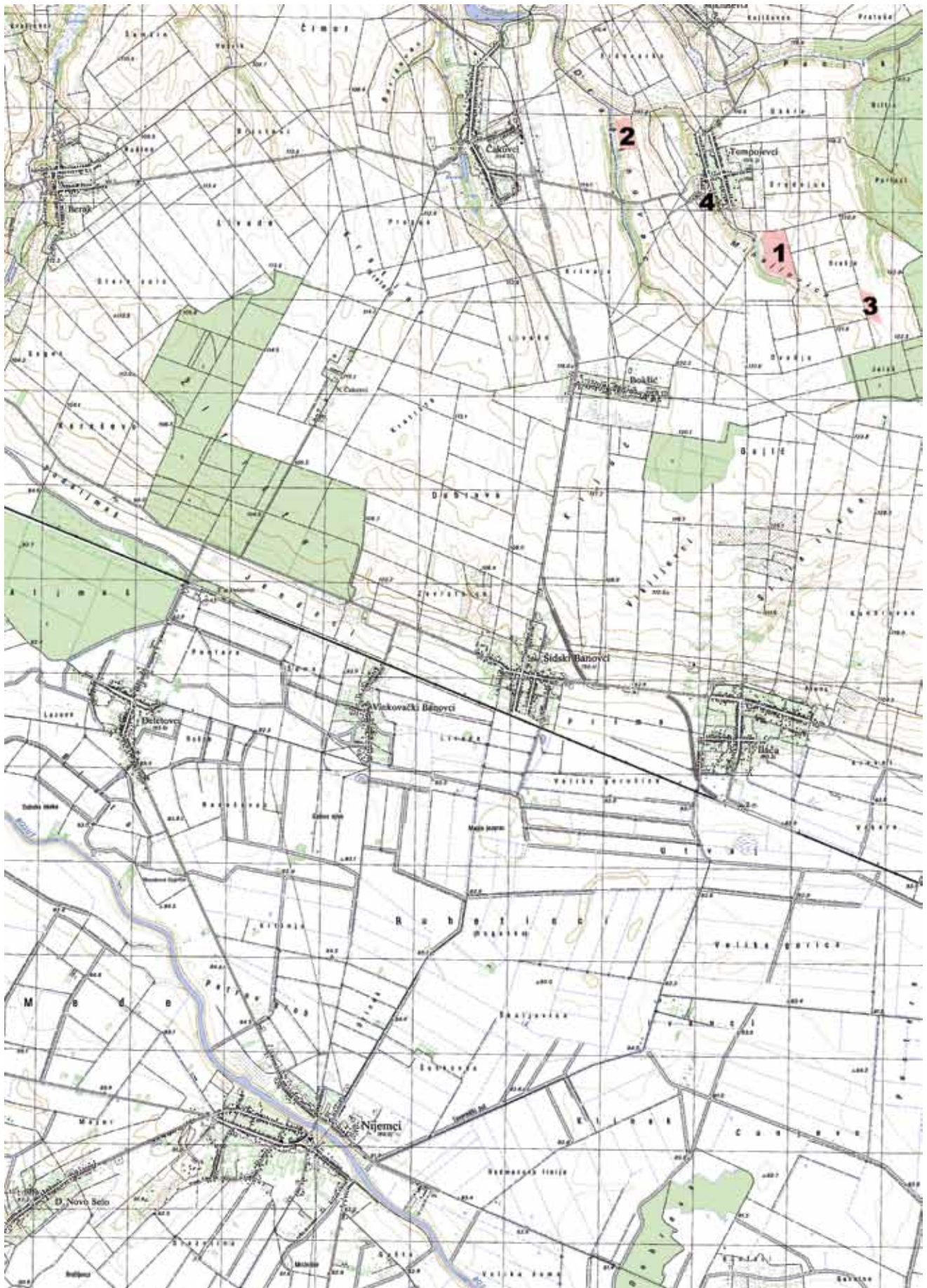
U zbirci Gradskog muzeja u Vukovaru pohranjen je novac sa šireg vukovarskog područja - dvije raspršene ostave, od kojih je jedna iz Opatovca (Marija, 1382.-1385., četiri primjerka denara; Žigmund, 1387.-1437., 91 primjerak denara i obola), a druga iz sela Vere (Žigmund, 1387.-1437., 10 primjeraka denara i obola) (PRICA 1992.: 94).

U vukovarskom muzeju je i veći broj srednjovjekovnog novca iz donirane zbirke dr. Antuna Bauera u kojoj prevladavaju denari, njih 43, Ludovika I. (1342.-1382.), nađeni u Šarengradu (PRICA 1992.: 94-96).

Zastupljenost ugarskog novca na ovom području oslikava neposredan utjecaj koji su od sredine 10. st. uspostavili Mađari u donjem međuriječju. Konstantin VII. Porfirogenet dokumentira da oni žive između Dunava i Save, dakle u Srijemu (GRAČANIN 2009.: 245). Istočna Slavonija i Srijem svojevrsni su koridor kojim Mađari od 934. g. nadalje prodiru južno prema području Bizantskog Carstva.

Srednjovjekovni Vukovar, kao važno trgovište i ut-

¹ Zahvaljujem na podacima Mireli Hutinec, prof., iz Gradskog muzeja u Vukovaru, Marku Mikloševiću, prof., iz Državne uprave za zaštitu kulturne baštine u Osijeku te Zdravku Galoviću, donaćelniku Općine Tompojevci.

Sl. 2. Karta rasprostranjenosti arheoloških nalazišta u Tompojevcima i okolici (1 – Pivnice; 2 – Malat; 3 – Krčevine; 4 – Ulica Vladimira Nazora 4)

vrda, i njegova okolica privlačili su pozornost Arpadovaca već od vremena Stjepana I. koji je uz Dunav organizirao svojevrsnu krajišku marku i pridonosio ukupnoj rekristijanizaciji tog dijela dravsko-savskog međuriječja, posebno ranim osnivanjem biskupije u Pečuhu 1009. g. Zanimanje za Povučje pokazali su 1071. g. i Pečenegi na povratku s pljačkaškog pohoda (TOMIČIĆ 1999.: 243).

Općenito, pojava mađarske države kao nove srednjovjekovne europske sile bila je sudbonosna i na ovom podunavskom prostoru jer je izazvala dugotrajne sukobe s bizantskim carevima zbog prevlasti nad Srijemom. Ti sukobi kraljeva Arpadovaca kulminirali su početkom 12. st. kada je zanimanje Bizanta jasno pokazala dinastija Komnena. Srijemom su tada naizmjenice vladali Mađari i Bizantinci, a nakon smrti Manuela Komnena 1180. g. dulje je vrijeme pod vlašću Arpadovaca. Njihova je vladavina u razdoblju od kraja 11. do 13. st., do dolaska Anžuvinaca obilježena stvaranjem čvrstih naznaka srednjovjekovnog života (TOMIČIĆ 1999.: 243).

Analiza optjecaja mađarskog novca na području Pannonske nizine u srednjem vijeku, prema Gedaiju, pokazala je osnovne trgovinske pravce i područja za koje je bila zainteresirana mađarska vanjska trgovina. U doba Arpadovaca, a na temelju pisanih izvora, dva su osnovna pravca mađarske vanjske trgovine - Bizant i Zapad (GEDAI 1987.: 54).

Pored sporadičnih nalaza arapskog novca iz 10. st., u Panoniji su do kraja 12. st. prisutni brojni nalazi bizantskog novca kao odraz mađarsko-bizantskih odnosa koji su se znatno razlikovali, primjerice, od onih s Vikinzima, odnosno Arapima. Dok su se posljednji temeljili na trgovini, Bizant je prvenstveno uz teritorijalnu blizinu nastojao proširiti i politički utjecaj. Važno je istaknuti da je Stjepan I. svojim prvim zakonima priznavao bizantski novac kao punopravni optjecajni novac, a nalazi novca jasno potvrđuju da je postojala uska povezanost s Bizantom još i naredna dva stoljeća, do svršetka 12. st. (GEDAI 1987.: 54).

Kako u antici, tako i u srednjem vijeku, Srijem je bio područje značajne monetarne aktivnosti. Brojni nalazi bizantskog novca s 12 lokaliteta, među kojima su srijemska naselja Mitrovica, Novi Banovci, Stari Slankamen, najvažniji su i najreprezentativniji (METCALF 1960.: 432).

Posebno učvršćivanje mađarske vlasti odrazilo se i na uređenje administrativnih jedinica u donjem međuriječju, vjerojatno već u ranom 11. st., ponajprije zato što je to područje bilo pogranična zona prema Bizantu i Bugarskoj (GRAČANIN 2009.: 245).

Kada križari 1204. g. osvajaju Bizant, očito je da Mađari učvršćuju gospodarske veze sa Zapadom. Nalazi novca jasno pokazuju da je mađarska vanjska trgovina bila osobito zainteresirana za područja kolanja frizaških denara, koji su u Panoniji bili općepoznati već početkom 13. st. Potvrđuju to neki skupni nalazi u Mađarskoj te pisani izvori iz vremena Bele III., koji spominju određene novčane obveze koje se mogu namiriti frizaškim denarima. Po nekim izvorima, i sam kralj potražuje svoj dio u frizaškim denarima (GEDAI 1987.: 55).

Većina se skupnih nalaza u Mađarskoj povezuje s najezdom Mongola 1241. g., dok je samo nekoliko ranijih, s početka 13. st. Zanimljivo je da ni jedna ostava ne potječe iz vremena nakon provale Mongola. Na temelju zastupljenosti ostava, Gedai zaključuje da je Koruška bila direktan smjer mađarske vanjske trgovine. Potvrđuje to i dio pisanih izvora – Varaždinska isprava iz 1209. g. i carinska tarifa iz Varaždina 1220. g., što također ukazuje na trgovinsku razmjenu s Koruškom (GEDAI 1987.: 55).

U skupnim nalazima frizaških denara zastupljeni su i drugi novci iz zapadne Europe – najčešće denari iz Akvileje. Poznato je da su u prvoj polovici 13. st. postojale žive trgovinske veze između Mađarske i Venecije koje su regulirane ugovorom 1217. g. (GEDAI 1987.: 55). Ilustrira to ostava zakopana oko 1260/61. g. s nakitom i srebrnim novcem, otkrivena 1898. g. nedaleko sela Ostrova, koja je sadržavala 3775 srebrnjaka, među ostalim one iz Akvileje, Austrije, Engleske, Njemačke, Ugarske, Andrije II. (1205.-1235.) i Bele IV. (1235.-1270.) (MIRNIK 1984.: 230).

Općeniti pregled optjecaja ugarskog novca u Panoniji (ovdje s naglaskom na Mađarsku) daje osnovne smjernice u razumijevanju monetarne povijesti te djelomično upotpunjuje danas fragmentarnu sliku o (izuzmemo li grobne nalaze) zastupljenosti ranougarskog novca u Srijemu i istočnoj Slavoniji.

Navedenim slučajnim i pojedinačnim nalazima ugarskog novca iz Tompojevaca pridružuje se naša necjelovita ostava od koje je ostalo šest dobro ušćuvanih i jasni iskovanih srebrnjaka, s jedne strane tankih limenih kovanih pločica – aversnih prikaza koji su, za razliku od reversnih, jasni i čitljivi, s krupno, plastično izvedenim slovima u visokom reljefu. Naime, iako je svaki primjerak novca iz naše skupine kovan iz dva kalupa, u reversnim prikazima dominira preslika negativa aversnih prikaza.

Zastupljena su tri denara *hercega Gejze I.* (1064.-1074.) i tri denara *Ladislava I.* (1077.-1095.), kojima je križ na aversu i reversu osnovno motivsko obilježje.

Općenito, denari Arpadovaca kovani su po franačko-njemačkom uzoru koji na aversu sadrži ime i titulu kralja, na reversu mjesto kovanja, dok im težina iznosi polovicu njemačkog denara. Glavna oznaka tog novca očituje se u tome što se između krakova križa ili kraljevog lika nalaze razna obilježja, *sigle*, po kojima se razlikuju oznake kalupara u pojedinim kovnicama. Na aversu je kraljevo ime, a na reversu natpis + PANNONIA +, PANONAI ili PANONIA TERA.

Tako i denare hercega Gejze I. iz naše ostave karakterizira istovjetan aversni prikaz sa središnjim istokračnim križem u rebrastoj kružnici s klinovima u poljima. Legenda s križem - DVX MVONAS istaknuta je u rubnom polukružnom rebrastom vijencu. Istovjetni su i reversni prikazi sa središnjim motivom – istokračnim križem sa sigloma u linearnoj kružnici i nejasno izvedenim natpisom + PANONI, kod kojeg se slova naizmjenično preklapaju s otiskom aversnih slova u negativu. Slaba čitljivost reversnog prikaza najizrazitija je na primjercima r. br. 1, 2.

Za razliku od denara hercega Gejze koji su tipološki

istovjetni, novac Ladislava I. je s raznolikim aversnim prikazima i uglavnom nejasnim reversima (odrazima aversnih prikaza u negativu). Kod dva primjerka na aversu, uz legendu + LADISLAV REX, u rebrastoj kružnici dominira motiv križa u nekoliko varijanti – križ istokračni, široko linearni preko cijele površine kovne pločice te manji istokračni u obliku slova X, umnožen u središnjim poljima (r. br. 6). Na primjerku r. br. 4, središnji križ u rebrastoj kružnici ima produženu okomitu gredu do natpisa + LADISLAV REX u rubnom prstenu. Kako je već istaknuto, reversi su nečitki s otiskom aversnih prikaza u negativu.

Tipološki je najzanimljiviji primjerak r. br. 5 s prikazom okrunjene kraljeve glave u bisernoj kružnici, s natpisom + LADISLAV REX u linearnoj kružnici te rebrastim zatvorenim rubnim vijencem. Reversni je prikaz kompozicijski jednostavniji, s istokračnim križem u sredini te nečitak.

Općenito, i danas se polemizira o pitanju imenovanja srebrnjaka naše skupine i njihovim nominalnim vrijednostima, s obzirom na velike razlike u promjerima i težinama. Prema općenito prihvaćenom tipološkom razvrstavanju (Réthy, C.N.H.), ovi su srebrnjaci imenovani *denarima*. Pojedini autori, npr. Huszar, ne preuzimaju izravno ovakvo imenovanje, već izražavaju sumnju i koriste naziv *srebrni novac* (HUSZAR 1979.: 34-35).

Kad je riječ o sadržaju raspršene ostave u kojoj su za-

stupljeni denari *hercega Gejze I. i Ladislava I.*, ostavi bez arheološkog konteksta koju prati nemogućnost određenja najranijeg datuma kad je ostava mogla biti ukopana, izostaje i sagledavanje povijesnog konteksta - prijeteći nemiri, ratna opasnost, iako su mogući i drugi uzroci ukopa.

Hipotetički gledano, ukoliko je ostava doista bila popunjena emisijama *Ladislava I.*, a potom zakopana, doba je to nesmetanih prometnih i gospodarskih veza između matičnog mađarskog područja i istočnog međuriječja. Doba je to za koje kroničar Albert iz Aachena bilježi da je Srijem obilovao žitom, te ovcama, govedom, svinjama i konjima (GRAČANIN 2009.: 245). Doba je to povoljnih prilika koje su omogućile i jačanje naseljenosti i nastanak novih naselja, poput naselja na *Meraji* u Vinkovcima, a buđenje je iskusilo i tlo bivše panonske prijestolnice – *Sirmija*. Doba u kojem je istočno međuriječje čvrsto uklopljeno u ugarski vladajući i upravni sustav. Doba u kojem su ovim prostorom *u ljeto 1096. g. prošle križarske skupine tijekom Prvog križarskog rata*. Njihovo je kretanje opisao kroničar Albert iz Aachena, zabilježivši podatak da je Zemun bio krajnja jugoistočna granična točka Ugarskog Kraljevstva (GRAČANIN 2009.: 245).

Sl. 3 Tompojevci, lokalitet Malat, kompleks rimskog naselja (snimila dr. sc. K. Minichreiter, 14. 10. 1971.)

Sl. 4 Tompojevci, lokalitet Pivnice, pogled SI – JZ, pretpovijesno (starčevačka kultura), antičko i srednjovjekovno naselje (snimio M. Mikolašević, 13. 10. 2009.)

KATALOG

OSTAVA/RASPRŠENA

1. GEJZA I. (1064.-1074. dux, 1074.-1077.), denar
Srebro, 0,5 g, Ø 1,7 mm, MSO, inv. 160856
Porijeklo: Tompojevci kod Vukovara, nepoznato nalazište,
dar učitelja Jovana 1965. g.

Av. + DVX MVONAS+, u zatvorenom rubnom, rebrastom vijencu. U sredini u rebrastoj kružnici istokračni križ sa siglami – četiri trokutića u poljima.
Rv. + PANONI, u zatvorenom rubnom linearnom vijencu. Natpis se preklapa s otiscima aversnih slova u negativu. U sredini istokračni križ sa siglami - četiri trokutića u poljima.

Lit.: Unger 1960.:12; C.N.H. 23;

2. GEJZA I. (1064.-1074. dux, 1074.-1077.), denar
Srebro, 0,5 g, Ø 1,7 mm, MSO, inv. 160857

Av. + DVX MVONAS, u sredini križ. Istovjetan prethodnom.
Rv. + PANONI, u sredini križ u linearnoj kružnici. Natpis djelomično čitljiv, preklapa se s otiscima aversnih slova u negativu.

Lit.: Unger 1960.:12; C.N.H. 23;

3. GEJZA I. (1064.-1074. dux, 1074.-1077.), denar
Srebro, 0,5 g, Ø 1,8 mm, MSO, inv. 160858

Av. + DVX MVONAS, u sredini križ, rub kovne pločice odlomljen. Istovjetan prethodnom.
Rv. + PANONI, u sredini križ. Istovjetan prethodnom.

Lit.: Unger 1960.:12; C.N.H. 23;

4. LADISLAV I. (1077.-1095.), denar
Srebro, 0,5 g, Ø 1,7 mm, MSO, inv. 160859

Av. + LADISLAV REX, u rebrastoj kružnici. U sredini križ s produženom okomitom gredom do natpisa u rubnom prstenu. U polju četiri sigle (klinovi).
Rv. Aversni natpis u negativu, u sredini križ u linearnoj kružnici. Rub kovne pločice odlomljen.

Lit.: Unger 1960., nema; Huszar 1979.: 21;

5. LADISLAV I. (1077.-1095.), denar
Srebro, 0,7 g, Ø 20 mm, MSO, inv. 160860

Av. + LADISLAV RE, u dvostrukoj linearnoj kružnici s rebrastim rubnim vijencem i tri okomite pruge. U sredini okrunjena glava u bisernoj kružnici.

Rv. U sredini križ u linearnoj kružnici. Aversni natpis u negativu.

Lit.: Kovács 1997.: T. 9, 3; Unger 1960.: 16; C.N.H. 19; Huszar 1979.: 23;

6. LADISLAV I. (1077.-1095.), denar
Srebro, 0,6 g, Ø 20 mm, MSO, inv. 160861

Av. + LAD-ISL-AVS-REX, u kružnici s rebrastim vijencem. U sredini široki, istokračni, linearni križ s četiri sigle - istokračni, masivni križići. Rub kovne pločice odlomljen.

Rv. + Aversni natpis u negativu. U sredini križ u linearnoj kružnici.

Lit.: Kovács 1997.: T. 10, 9; Unger 1960.: 16; C.N.H. 20; Huszar 1979.: 25.

LITERATURA

BOJČIĆ, Z., 1984., *Pregled istraživanja i rasprostranjenosti ranosrednjovjekovnih arheoloških nalaza u istočnoj Slavoniji i Baranji* // Arheološka istraživanja u istočnoj Slavoniji i Baranji: znanstveni skup Vukovar, Izdanja HAD-a 9, Zagreb, 211-222.

BULAT, M., 1969., *Topografska istraživanja limesa u Slavoniji i Baranji* // Osječki zbornik 12, Osijek, 39-52.

BUNČIĆ, M., 2007., *Topografija pretpovijesnih nalazišta u Vukovaru i okolici* // Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 40, Zagreb, 35-72.

HUSZAR, L., 1979., *Münzkatalog Ungarn, Von 1000 bis Heute*, Budapest.

DEMO, Ž., 1996., *Vukovar – Lijeva Bara, povijest jednog arheološkog nalazišta (tragovi, istraživanja, znamenja)* // Obavijesti HAD-a 28/1996, 1, Zagreb, 56-57.

DORN, A., 1977., *Nalaz rimskih grobnica u Tompojevcima* // Glasnik slavonskih muzeja 33, Vukovar, 25-26.

DUKAT, Z., MIRNIK, I., 1978., *Skupni nalazi novca od 1936. do danas* // Numizmatika 6, Zagreb, 15-33.

GEDAI, I., 1987., *Kolanje novca na području Panonske*

nizine u srednjem vijeku // Numizmatika 7, Zagreb, 54-57

GRAČANIN, H., 2009., *Donje međuriječje Drave i Save u sutonu antike i ranom srednjovjekovlju* // Slavonija, Baranja, Srijem - vrela europske civilizacije, knj. 1, Zagreb, 245.

KOVÁCS, L., 1997., *A kora árpád-kori pénzverésről* // Varia archaeologica hungarica 7, Budapest.

METCALF, D. M., 1960., *The Currency of Byzantine coins in Syrmia and Slavonia* // Hamburger Beiträge zur Numismatik 14, 1960, Hamburg, 429-444.

MIRNIK, I., 1984., *Novac akvilejskih patrijarha iz Vukovara i optičaj akvilejskih denara u našim krajevima* // Arheološka istraživanja u istočnoj Slavoniji i Baranji: znanstveni skup Vukovar, izdanja HAD-a 9, Zagreb, 223-233.

PRICA, R., 1992., *Mađarski novac Gradskog muzeja u Vukovaru* // Numizmatičar 15, Beograd, 91-98.

TOMIČIĆ, Ž., 1999., *Vukovo i okolni kraj u starohrvatsko doba* // Vukovar, vjekovni hrvatski grad na Dunavu, Zagreb, 225-248.

UNGER, E., 1960., *Magyar Éremhatározó (1000-1307)*, Budapest.